

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(Triangulation) โดยการรวมวิธีวิจัยในหลายมิติมาผสมผสานกันตามลักษณะของข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Approach) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) การวิจัยเชิงทดลอง(Experimental Research) และสำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยนำผลการวิจัยไปพัฒนากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจศึกษาบริบทชุมชน บริบทสมุนไพร ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 3 เดือน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จากการถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ในการศึกษาฐานจากชุมชนต้นแบบ ของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ผลจากการถอดบทเรียนร่วมกัน ได้ 12 กิจกรรม เป็นร่างรูปแบบ แล้วนำเสนอร่างรูปแบบและวิเคราะห์รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ(Focus Group) เพื่อประเมินผลของร่างรูปแบบถึงวิธีการสร้างแปรรูปการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และกำหนดเป็นรูปแบบเพื่อให้ได้รูปแบบในการดำเนินการนำรูปแบบไปทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 3 การปฏิบัติการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เปรียบเทียบด้านพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง จากสภาพเดิมก่อนการพัฒนากับสภาพที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการพัฒนา ใช้ระยะเวลาดำเนินการ

10 เดือน

ระยะที่ 1 สำรวจบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรร และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจสภาพทั่วไป เกี่ยวกับบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรร ปัญหา และความต้องการในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรรของชุมชน จัดตั้งกลุ่มเป้าหมาย ในชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอร่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาชุมชนต้นแบบ 2 แห่ง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรร ปัญหาและความสำเร็จจากการดำเนินการในชุมชนต้นแบบ ที่หมู่บ้านศรีบุญเรือง อำเภอร่าบ่อ จังหวัดเลย ประเทศไทย และที่บ้านหนองทาใต้ เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ สปป.ลาว พร้อมนัดหมายวันเวลาในการมาศึกษาดูงานในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ 2 แห่ง โดยกลุ่มเป้าหมาย จากชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอร่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ประเทศไทย ร่วมกันศึกษาและถอดบทเรียนบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรร ปัญหาและความสำเร็จจากการดำเนินการในชุมชนต้นแบบ ที่หมู่บ้านศรีบุญเรือง อำเภอร่าบ่อ จังหวัดเลย ประเทศไทย และบ้านหนองทาใต้ เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ สปป.ลาว

1. ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรในชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอร่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จากทั้งหมู่บ้าน จำนวน 255 ครัวเรือน คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะผู้ปลูกสมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่ง จำนวน 82 ครัวเรือน

ประชากรสำหรับการสำรวจข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทชุมชน สอดถามจากผู้นำชุมชน อดีตผู้นำชุมชน บริบทสมุนไพรร สอดถามจากปราชญ์ชาวบ้าน เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่ง สรรพคุณสภาพการปลูกสมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่งและกระบวนการแปรรูปสมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่งเป็นผลิตภัณฑ์ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรรกำลังเสื่อโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 ประชากรในการสำรวจข้อมูลชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดหนองคาย ประเทศไทย การสำรวจจำนวนผู้ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่งทั้งหมด และผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกคอน จำนวน 1 คน ฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโคกคอน จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชนบ้านหนองผือ จำนวน 5 คน ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 1 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกคอนในหมู่ที่ 7 จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่ง

1.2 กลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์ชุมชนต้นแบบที่ 1 (Best Practice 1) กลุ่มเป้าหมายชุมชนต้นแบบในประเทศไทย เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่ชุมชนหมู่บ้านศรีบุญเรือง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเลย จำนวน 5 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลวังสะพุงจำนวน 1 คน ผู้บริหารเทศบาลตำบลวังสะพุง จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนบ้านศรีบุญเรืองจำนวน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน ชาวบ้านศรีบุญเรืองหรือผู้ปลูกและแปรรูปสมุนไพรจำนวน 5 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับผู้วิจัย

1.3 กลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์ชุมชนต้นแบบที่ 2 (Best Practice 2) กลุ่มเป้าหมายชุมชนต้นแบบในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่หมู่บ้านหนองหาใต้ เมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ จำนวน 5 คน ได้แก่ กรรมการกลุ่มบ้านพัฒนา ซึ่งเป็นสมาชิกและกรรมการกลุ่มแปรรูปสมุนไพร

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายในการจัดเวทีชาวบ้าน(ครั้งที่ 1) ที่ชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดหนองคาย ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน องค์การที่เกี่ยวข้อง ตามความสมัครใจ ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่ง จำนวน 82 คนหรือรถที่เหลือคือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกคอน จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 3 คน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 2 คน สาธารณสุขตำบลโคกคอนจำนวน 2 คน ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 2 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นในการหาวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง ผลจากการจัดเวทีชาวบ้านมีผู้ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่งที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จากการลงชื่อในการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 40 คน แล้วนัดหมายการไปศึกษาดูงานที่ชุมชนต้นแบบ 2 แห่ง โดยการกำหนดวันเวลาในการเดินทาง

2.2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาดูงานที่ชุมชนต้นแบบ

2.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มทดลอง) จำนวน 40 คน ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบที่ 1 (Best Practice 1) ที่ชุมชนหมู่บ้านศรีบุญเรือง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เพื่อเรียนรู้และถอดบทเรียนร่วมกัน ด้านบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรรักษา ความต้องการ และความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาร่วมกัน ใช้เวลา 1 วัน (วันที่ 7 เมษายน 2555)

2.2.2 กลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มทดลอง) จำนวน 40 คน ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบที่ 2 (Best Practice 2) ที่หมู่บ้านหนองท่าใต้ เมืองจันทบุลี นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อเรียนรู้และถอดบทเรียนร่วมกัน ด้านบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรรักษา ความต้องการ และความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาร่วมกัน ใช้เวลา 1 วัน (วันที่ 7 เมษายน 2555 และวันที่ 5 พฤษภาคม 2555)

2.3 กลุ่มเป้าหมายในการจัดเวทีสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มทดลอง) จำนวน 40 คน ที่ไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบทั้ง 2 แห่ง นำบทเรียนที่ได้จากการศึกษาดูงานมาสนทนาร่วมกัน และถอดบทเรียนร่วมกัน เพื่อยกร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดหนองคาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก ใช้กับประเด็นการสนทนากลุ่ม ประเด็นการประชุมระดมความคิดเห็นการจัดเวทีชาวบ้าน ใช้กับชุมชนต้นแบบ ประเด็นการศึกษาดูงาน ประเด็นรูปแบบการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ในชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดหนองคาย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกในชุมชนต้นแบบที่ 1 (Best Practice 1) บ้านศรีบุญเรือง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ประเทศไทย และชุมชนต้นแบบที่ 2 (Best Practice 2) บ้านหนองท่าใต้ เมืองจันทบุลี นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ

ส.ป.ป.ลาว เพื่อศึกษาบริบทชุมชน บริบทสมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง ปัญหาและความต้องการ ถึงการนำมาใช้สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่งและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องการส่งเสริมการผลิต (การปลูก) ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษา การ นำมาใช้ การแปรรูป การจำหน่าย คุณภาพของสมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง การได้รับการอบรม ทางวิชาการ รายได้จากการจำหน่าย รายได้จากการได้รับการสนับสนุนทุนจากภาคส่วนอื่นๆ ความพึงพอใจในการพัฒนา

3.1.2 ประเด็นการสนทนากลุ่มจากชุมชนต้นแบบ

การใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำชุมชนและ ชาวบ้าน สมาชิกและกรรมการกลุ่มผู้เข้าร่วมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการแปรรูปสมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง จาก ประเด็นดังต่อไปนี้

1) ความต้องการด้านความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง จากชุมชนต้นแบบโดยการศึกษาดูงานและถอดบทเรียน และแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบการ จัดอบรม วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง และวิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง

2) ความต้องการด้านรายได้ที่เกิดจากการพัฒนาผลผลิตจากสมุนไพรวงศ์กำลัง เสือโคร่งเป็นประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง โดยไม่ต้องพึ่ง เครื่องจักรมากเกินไป ซึ่งจะส่งผลถึงเงินลงทุน และจากการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์ กำลังเสือโคร่ง

3) ประเด็นการประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดเวที ชาวบ้าน ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่าง สมาชิกและกรรมการกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง จำนวน 40 คน เพื่อศึกษาปัญหาจากกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการ แปรรูป ประเภทของผลิตภัณฑ์ ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมความคาดหวังเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

4) ประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์กำลัง เสือโคร่ง และวิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรวงศ์กำลังเสือโคร่ง

3.2. การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม ประเด็นการประชุมระดมความคิดเห็นหรือการจัดเวทีชาวบ้าน ประเด็นประชุมเชิงปฏิบัติการและประเด็นการทดลองตลาด มีขั้นตอนดังนี้

ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือ จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการของการแปรรูปสมุนไพรกำลังเสียโคร่ง นำข้อมูลมาจัดกลุ่มเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ประเด็นสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 01) แบบสัมภาษณ์ กลุ่มหรือชุมชนเป้าหมาย ชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผู้ให้สัมภาษณ์ แบบลงชื่อ เพศ บ้านเลขที่ อายุ อาชีพ การศึกษา ปริมาณการปลูกสมุนไพรกำลังเสียโคร่ง เป็นแบบภาเครื่องหมายถูกลงในช่องว่าง ส่วนบ้านเลขที่ เป็นการลงตัวเลข

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความต้องการ (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 02) โดยวิธีการถามแล้วจดบันทึกในแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง คือ หลักการพัฒนา การให้การส่งเสริม รูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโคร่ง รูปแบบการจำหน่าย หลักการบริหารงานของกลุ่ม และอื่นๆ

ตอนที่ 3 ประเด็นการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์(ชุมชนต้นแบบ 1 และ 2) (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 03,04) เป็นการสัมภาษณ์ตามหัวข้อ 6 หัวข้อ แล้วบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง คือ หลักการพัฒนา การให้การส่งเสริม รูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโคร่ง รูปแบบการจำหน่าย หลักการบริหารงานของกลุ่ม และอื่น ๆ (ภาคผนวก ข)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองผือ พร้อมทั้งกำนันตำบลโคกคอน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโคกคอน และนายอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลในการวิจัยรูปแบบ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองฝือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

4.2 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 01,02) เฉพาะผู้ที่ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่งของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองฝือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ร่วมกับหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกผู้ปลูกสมุนไพรกำลังเสือโคร่ง ได้จำนวน 82 ครัวเรือน (ภาคผนวก ข)

4.3 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และศึกษาฐาน (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 01,03) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและกลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนต้นแบบที่ 1 บ้านศรีบุญเรือง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ประเทศไทย (ภาคผนวก ข)

4.4 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และศึกษาฐาน (แบบสัมภาษณ์หมายเลข 01,04) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและกลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนต้นแบบที่ 2 บ้านหนองทาใต้ เมืองจันทะบุลี นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ ส.ป.ป.ลาว (ภาคผนวก ข)

5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ การตอบแบบสัมภาษณ์ของบุคคลที่ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล เป็นการตรวจสอบทันทีและเพื่อความชัดเจน ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ ๆ ในช่วงของการวิเคราะห์ข้อมูล จนสู่ขั้นสรุปการวิเคราะห์ จึงตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อได้คำตอบที่เห็นว่าถูกต้องครบถ้วน สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเหลี่ยมหรือสามเส้าของข้อมูล (Data Triangulation) โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การใช้เทปบันทึกเสียง การจดบันทึก โดยแบบสัมภาษณ์ใช้ผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ที่เคยให้ข้อมูล เช่น กลุ่มผู้นำ นักพัฒนา กลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร และกลุ่มแปรรูปสมุนไพร โดยการสัมภาษณ์ซ้ำ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเบื้องต้นไปพร้อม ๆ การเก็บข้อมูล โดยในแต่ละครั้งที่ทำการเก็บข้อมูลได้บันทึกข้อมูลอย่างละเอียด และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

5.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ โดยการใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ และข้อมูลเชิงปริมาณ

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase)

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์บริบทชุมชน บริบทสมุนไพรกำลังเสือโคร่ง ความต้องการของชุมชน ขั้นนี้จะเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 และการศึกษาให้กับชุมชน (Community Education Participatory -CEP) โดยการอภิปรายและอภิปรายปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม จากการศึกษาและวิเคราะห์ถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need Assessment) พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ ในการยกร่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการสนทนากลุ่ม ต่อจากระยะที่ 1 โดยการวิพากษ์โครงการ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และโครงการร่างหลักสูตร การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Project Appraisal and Identification) หลังจากการวิเคราะห์บริบทชุมชน บริบทสมุนไพร ความต้องการของชุมชนแล้ว ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มทดลอง) และนักวิจัยร่วมกันประเมินความต้องการของชุมชนและหาแนวทางแก้ไข ซึ่งความเป็นจริงแนวทางแก้ไขจะต้องมีหลายทางเลือก ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มทดลอง) และนักวิจัยจะต้องร่วมกันตัดสินใจว่าแนวทางแก้ไข โดยวิธีใดเหมาะสมกับชุมชนหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งในขั้นตอนนี้ ตัวแทนผู้เข้าร่วม

โครงการจะเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ กิจกรรมในขั้นนี้ เป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อคัดเลือกกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 นำผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1.1 หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของกลุ่มทดลอง	จำนวน 10 คน
1.2 นักวิชาการและกรรมการหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน	จำนวน 10 คน
1.3 นักวิจัยหรือครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลโคกคอน	จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 คือ แนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิพากษ์รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) ของกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน เพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการรวบรวมการวิจารณ์

และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบบันทึกและข้อเสนอแนะ และทำการบันทึกภาพบันทึกเสียงทุกเนื้อหา และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดบทเรียน จากชุมชนต้นแบบ เพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัย และปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความและนำมาจัดกลุ่ม (Grouping) จากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา

3.2 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้น และให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมปฏิบัติการ (Workshop) ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 25 คน ผู้วิจัยแบ่งให้หนึ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตนเอง แล้วมาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) และนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำไปทดลองใช้ในระยะเวลาที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 ระยะทดลองใช้และประเมินผล (Monitoring and Evaluation Phase)

ขั้นตอนที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ จำนวน 11 กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ จำนวน 11 กิจกรรม

เพื่อประเมินความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโครงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามตัวแปรด้านความรู้ ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และความพึงพอใจก่อนและหลังการทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีวิพากษ์ โดยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้วิจัยช่วยกันตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลจากการวิจัยรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโครงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีวิพากษ์ เพื่อนำเสนอผลการวิจัย เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือและชุมชน รวมถึงการสานต่อให้กลุ่มทดลอง นำผลการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1. กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ จำนวน 40 คน โดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 4 กลุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโครงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโครงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านความรู้

2.2.2 ด้านรายได้

2.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2.4 ด้านความพึงพอใจในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสีย

โครงของกลุ่มแปรรูปสมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือ

3.1.1 แบบวัดความรู้ (ก่อนและหลังการพัฒนา รวม จำนวน 80 ชุด) เป็นข้อสอบวัดความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรกำลังเสียโครง จำนวน 10 ข้อ มีคะแนน 10 คะแนน มาตรฐานส่วนประมาศค่า 10 ระดับ ตามผลคะแนน 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 (ภาคผนวก ค)

3.1.2 แบบสอบถาม (ก่อนและหลังการพัฒนา รวม จำนวน 80 ชุด) เป็นแบบสอบถาม โดยการเขียนคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการและตามกรอบแนวคิด ได้แบบสอบถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูล ด้านรายได้ก่อนและหลังการดำเนินการ เป็นลักษณะการตอบจำนวนเงินเป็นบาท ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และความพึงพอใจในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเชื้อโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นลักษณะแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ของลิเคิร์ต ดังนี้

มีระดับความพึงพอใจ มากที่สุด ให้	5	คะแนน
มีระดับความพึงพอใจ มาก ให้	4	คะแนน
มีระดับความพึงพอใจ ปานกลาง ให้	3	คะแนน
มีระดับความพึงพอใจ น้อย ให้	2	คะแนน
มีระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด ให้	1	คะแนน

ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้เทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ยได้เป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 90) ดังนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป (ภาคผนวก ง)

3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความรู้ และแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบประเด็นต่างๆตลอดจนความถูกต้องด้านภาษาและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

3.2.1 ผศ.ดร.บุญชม ศรีหราช วุฒิการศึกษา ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขา
ยุทธศาสตร์การพัฒนามนิภาค หัวหน้าคณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
และภาษา

3.2.2 พระ ดร.สุริยา มาตย์คำ วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามนิภาค ตำแหน่งอาจารย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรรราชวิทยาลัย วิทยาเขตเลย ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา โดยตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดและจุดประสงค์ของการ
วิจัย

3.2.3 ผศ.ดร.สมศักดิ์ คำศรี วุฒิการศึกษา การศึกษาศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต
ตำแหน่งข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้านการวัดผลประเมินผล

3) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ
กลุ่มเป้าหมายที่บ้านโพธิ์ธาตุ ตำบลบ้านม่วง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน
แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือและนำมาปรับปรุง พบว่า ได้ค่าอำนาจจำแนก
รายข้อตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.84 ซึ่งเป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($0.05 r_{28} = .30$) และค่า
ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

4) จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย
ต่อไป

3.1.3 ผลการปฏิบัติงานจริง

4. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest Design วัดก่อนและ
หลังการทดลอง ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยดังนี้

O_1	X	O_2
เมื่อ O_1	แทน การประเมินก่อนการใช้ชุดกิจกรรม	
X	แทน รูปแบบการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง	

O₂ แทน การประเมินหลังการใช้ชุดกิจกรรม

โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 เลือกกลุ่มทดลองในการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จากความสมัครใจ คือ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชน บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

4.2 ทำการเก็บข้อมูลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลอง เป็น Pretest

4.3 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

4.4 ทำการเก็บข้อมูลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลอง เป็น Posttest

4.5 นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลการดำเนินการ

5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ตอบแบบสัมภาษณ์ของบุคคลที่ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล เป็นการตรวจสอบทันทีและเพื่อความชัดเจน ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ ๆ ในช่วงของการวิเคราะห์ข้อมูล จนสู่ขั้นสรุปการวิเคราะห์ จึงตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อได้คำตอบที่เห็นว่าถูกต้องครบถ้วน สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเหลี่ยมหรือสามเส้าของข้อมูล (Data Triangulation) โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล ได้แก่ การใช้เทปบันทึกเสียง การจดบันทึก โดยแบบสัมภาษณ์ใช้ผู้ช่วยนักวิจัยอีก 2 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่เสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ที่เคยให้ข้อมูล เช่น กลุ่มผู้นำ นักพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ซ้ำ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเบื้องต้นไปพร้อมๆ การเก็บข้อมูลโดยในแต่ละครั้งที่ทำการเก็บข้อมูลได้บันทึกข้อมูลอย่างละเอียด และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

5.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วม หรือประเด็นหลัก (Theme) และอธิบายเนื้อหา (Text) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจ และข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบสภาพการของรายได้จากการจำหน่ายระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา การวัดความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่ง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตาม ใช้สถิติ (MANOVA แบบ Repeated Measure)

6. ประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสือโคร่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองผือ ตำบลโคกคอน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ที่ปรับปรุงแล้วมาทดลองใช้กับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชนบ้านหนองผือ เป็นระยะเวลา 3 เดือน จากนั้นนำผลการทดลองที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ระยะที่ 3 ด้วยสถิติ (MANOVA แบบ Repeated Measure)

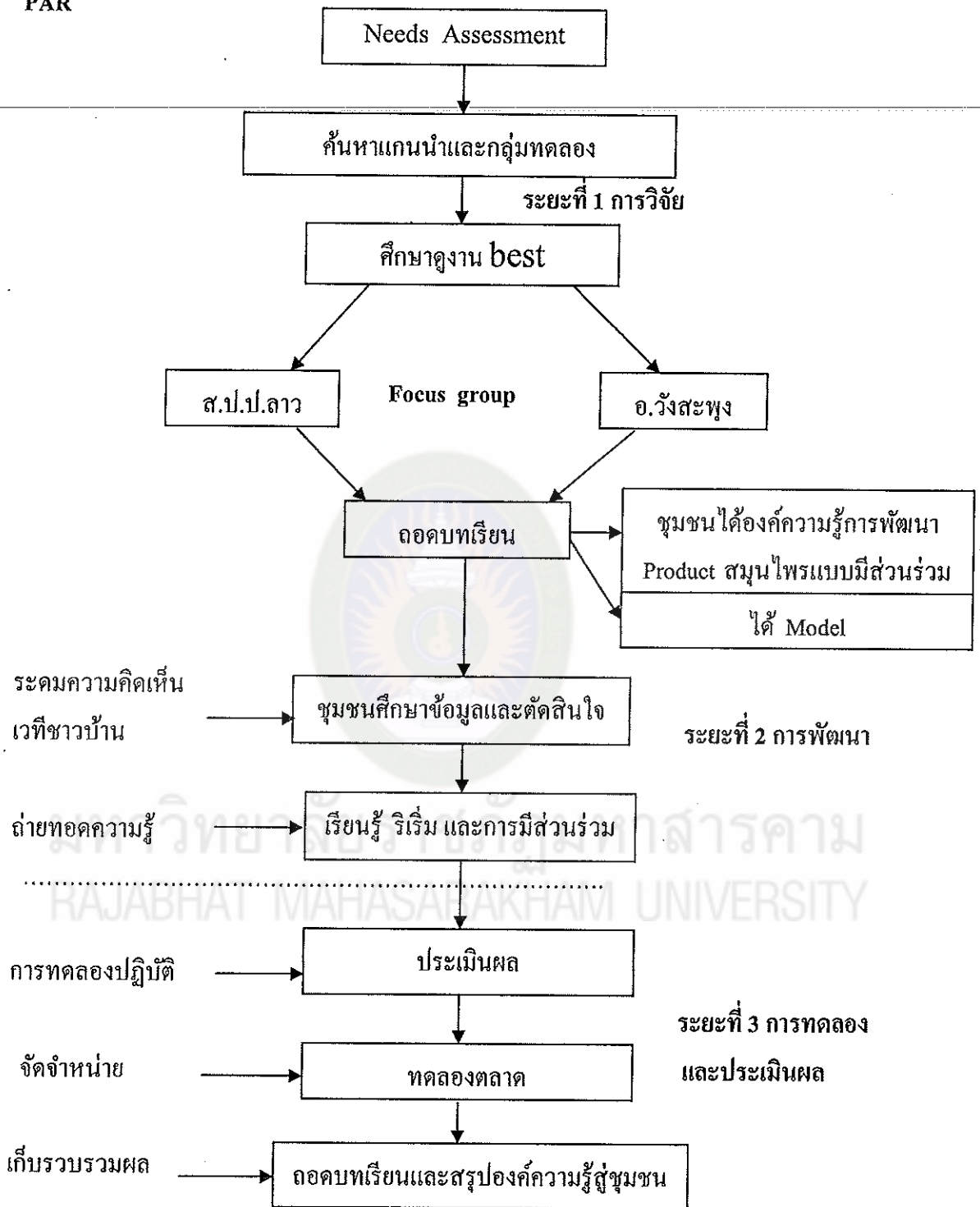
7. กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรกำลังเสียโครง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิธีดำเนินการวิจัยที่ง่าย
ขึ้นในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สร้างแผนภาพตามแนวคิดที่ได้จาก ทฤษฎีและระเบียบ
วิธีวิจัย เกี่ยวกับเนื้อหาในวิธีการของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม **Action
Research** และวิธีการของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research : PAR) มาปรับใช้กับรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร
กำลังเสียโครงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านหนองฝือ ตำบลโลกคอน อำเภอบ่อ
บ่อ จังหวัดหนองคาย เพื่อประกอบในการสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ทั้ง 3 ระยะ
จึงแสดงให้เห็นในแผนภาพที่ 13

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

PAR

แผนภาพที่ 13 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR